

2. Ainevaldkond:

2.1 Lihtsustatud õpe. Eesti keel

1. Üldalused

1.1. Valdkonnapädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suuliselt kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt.

Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- 3) loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 5) mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- 6) omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

1.2. Ainevaldkonna õppeaine arvestuslik maht

Õppetundide arv nädalas eesti õppekeelega õpilasele

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
7	9	8	8	7	6	6	6	6

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Põhikooli keele- ja kirjandusõpetust ühendab eesmärk tunda õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri vundament. Keeleoskus kõnes ja kirjas on inimese mõtlemis- ja tundevõime kujunemise, intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus. Eesti keele valdamine Eestis on hariduslik vajadus, mis on eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõikides õppeainetes. Vene keele valdamise eesmärk vene õppekeele klassis on hoida sidet emakeelse kultuuripärandiga.

Ainevaldkonna õppeainetes omandab õpilane keele- ja kirjandusteadmisi, arendab lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusoskusi, et kasvada põhikooli lõpuks teadlikuks, aktiivseks ja vastutustundlikuks lugejaks, kirjutajaks ja suhtlejaks. Ainevaldkonna õppeained toetavad õpilase keele- ja kirjanduspädevuse kujunemist, identiteediloomet ning sotsiaalset ja kultuurilist arengut. Õpilane on võimeline eetilisi norme, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, motiveeritult ja teadlikult õppima ja tegutsema.

1.–4. klassis arendatakse eesti / vene keele õppes kõiki keeleõpetuse osaoskusi, esmajoones suhtlus-, lugemis- ja tekstiloomeoskust ning õigekeelsust eri tekstiliikide, sealhulgas ilukirjandustekstide lugemise, jutustamise ja kirjutamise kaudu. Alates 5. klassist on eesti / vene keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne ja žanriteadlik käsitusviis ning kõikide keeleõpetusoskuste mitmekülgne ja tasakaalustatud arendamine.

Eesti keele kui teise keele õpe lähtub Euroopa keeleõppe raamdokumendi ja selle lisade põhimõtetest ning nendes kirjeldatud keeleoskustasemetest. Eesmärk on õpilaste toimetulek eestikeelses ühiskonnas, sh suutlikkus jätkata õpinguid ja siseneda tööturule.

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus tekstikäsitlus hõlmab erinevaid tekste ja tekstitoiminguid. Tekstide kaudu õppides täieneb õpilase tekstikogemus ning kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus. Keeleõppe tekstivalikus on eeldatavalt esindatud erinevad autentset ühiskonnas toimimiseks vajalikud tekstitüübid ja -liigid, nii suulised kui ka kirjalikud tekstid, mis peegeldavad suhtlustavasid ja -olukordi. Oskust tekste mõista ja luua arendatakse lõimitud aine- ja tekstiõpetuse kaudu, mis seotakse ortoloogia, grammatika ja leksika õpetamisega. Kirjandusõppes soodustatakse õpilase kirjandushuvi, arendatakse tema lugejavõimeid, mõtteja tundemaailma, kujundatakse eetilisi tõekspidamisi ja esteetilisi hoiakuid, vaadeldakse sõnakunsti poeetikat ja kujundikeele olemust ning edendatakse väljendusoskust nii kõnes kui ka kirjas. Kirjandustekstide lugemise ja uurimise eesmärk on avardada õpilase kultuurikogemust, rikastada tema keeletunnetust, pakkuda inspiratsiooni ning toetada isiksuslikku arengut. Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm).

1.4. Võimalusi valdkonnaüleseks lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja õppekava

Keele ja kirjanduse valdkonna ained lõimuvad valdkonnaüleselt kõikide õppeainetega ja toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ja toimetulekuks nii isiklikus kui ka avalikus elus. Kõikide valdkondade õppeained arendavad omakorda keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara tundmist ja rakendamist, tekstimõistmist ja -loomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda. Valdkonnaülene lõiming tähendab, et kõikides õppeainetes tuleb ainekirjaoskuse saavutamiseks tegeleda tekstitoimingutega, st eri liiki tekstidega, ning tähelepanu juhtida ortograafia- ja grammatikareeglite normipärasele rakendamisele. Õpilaste funktsionaalne ja kriitiline kirjaoskus kujuneb välja mitte üksnes eesti / vene keele, vaid kõigi õppeainete õppimise tulemusel, mis eeldab pidevat koostööd aineõpetajate vahel. Keele- ja kirjandusõpetuse eriosa on tõsta õpilaste keeleteadlikkust, st anda teadmisi keele kohta, mis tagab tõhusa suhtluspädevuse, arusaamise keele varieerumisest žanriti ning grammatikast kui tähendusloome vahendist.

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja läbivaid teemasid. Seejuures on väga oluline aineõpetajate süsteemne ja järjepidev koostöö kogu õpilase õppeaja vältel, kuid oluline roll on ka teistel tugivõrgustikel, sh kodusel toetusel ja lapsevanema vastutusel. Üldpädevusteni jõutakse eri allikatest teavet hankides ja seda kriitiliselt hinnates, eri liiki tekste lugedes, nende üle arutledes ja väideldes, erilaadseid tekste funktsionaalselt koostades ja kirjutades. Üldpädevuste kujundamisel kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi, analüüsitakse ja lahendatakse elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte, arvestatakse õpilaste isikupära ja andelaadi. Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine.

Läbivad teemad toetavad õpilase suutlikkust oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades rakendada, väärtusnorme, -hoiakuid ja -hinnanguid kujundada ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust. Läbivad teemad kui ühiskonnas tähtsustatud aineteüleised valdkonnad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade vahelise lõimingu vahendiks, neid on oluline arvestada emakeele ja kirjanduse õppesisu ja õpitulemuste kavandamisel, kooli õppekava koostamisel ja koolikeskkonna kujundamisel. Läbivate teemade käsitlemist toetavad projekt- ja probleemõpe, uurimis- ja loovtegevused, lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusülesanded ning mitmekülgne info- ja digikirjaoskus.

Valdkonnasisese ja -ülese lõimingu võimalusi, kõigi üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist kirjeldatakse kooli õppekava üldosas, nende rakendamist täpsustatakse valdkonnakavas.

1.5. Õppe kavandamine ja korraldamine

Valdkondlikku õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üld- ja valdkonnapädevustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatuse rõhuasetustest ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arenguga, võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;
- 3) toetatakse lõimingut valdkonna sees, õppeainete vahel ja õppekava läbivate teemadega, arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid;
- 4) rakendatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid õppetegevusi, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi;
- 5) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud sisu ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 6) taotletakse mõõdukat ja ühtlaselt jaotuvat õpikoormust, mis soodustab motivatsiooni ning jätab aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 7) tegeldakse probleemikeskselt ja kogemuspõhiselt eluliste nähtuste ja olukordadega, seostatakse oskusi igapäevaelu ja jätkuõpingutega;
- 8) loetakse ja käsitletakse eri tüüpi ja liiki tekste ea- ja jõukohasuse, valikulisuse ja huvidele vastavuse põhimõttel ning ühise identiteedi kujundamise eesmärgil;
- 9) kujundatakse õpilase keeleteadlikkust, metakeele valdamist, suhtlus- ja väljendusoskust, keeleressursside ja -allikate teadliku kasutamise oskust;
- 10) kasutatakse digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, arendatakse info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- 11) arendatakse eri liigis ning žanris ilukirjandustekstide avatud ja loovat analüüsi-, tõlgendamise- ja mõistmisoskust, ilukirjandusliku poeetika tundmist;
- 12) tegeldakse tekstilooje ja -esitlusega ning omaloomingulise kirjutamisega, kasutatakse selleks ka digivahendeid ja veebikeskkondi.

1.6. Hindamine

Hindamine on õpiprotsessi lahutamatu osa, mille käigus selgitatakse välja, kas õpilane on õppekavas määratletud õpitulemused saavutanud või mitte. Kasutatakse õppimist toetavat ehk kujundavat hindamist, mis sisaldab endas kolme komponenti:

- süstemaatiline info kogumine õpilase arengu kohta (sh õpitulemuste saavutatuse kohta) ning selle analüüsimine,
- tagasiside andmine õpilase seniste tulemuste kohta, tagasiside kajastab nii vajakajäämisi kui ka tugevusi,
- edasise õppimise planeerimine ja õpilase suunamine õppimisel.

Hindamisel kasutatakse erinevaid meetodeid ja vahendeid, hindamistulemusi dokumenteeritakse erineval viisil. Näiteks tuge vajavatel õpilastel on üheks dokumendiks individuaalse arengu jälgimise kaart, millele märgitakse hindamise tulemused (ehk õpilase tugevused ja arendamist vajavad küljed) ning soovitusel õpilase toetamiseks tema edasisel õppimisel. Hindamise tulemusena saadud teavet tuleb kasutada õppe tulemuslikumaks kavandamiseks, sest hindamise eesmärk on aidata õpilasel õppida. Õpetaja roll on kavandada õpe nii, et õpilasel oleks õpitava omandamiseks vajalikud õppimistingimused ning motivatsioon õppimiseks.

Protsessihindamise eesmärk on pidev info kogumine õpilase õppimise edenemise kohta. Vajalikku infot saab koguda vaatluste ja vestluste kaudu. Vestluste puhul tuleb arvestada LÕ-õpilaste kõne ja tunnetustegevuse arengu tasemega. Näiteks LÕ-õpilased I kooliastmes ei oska selgitada, mida nad

ise oma tööst arvavad, mis valmistab neile raskusi jms. Vestlused info kogumiseks toimuvad ka lapsevanematega.

Protsessihindamise osaks on vahehindamised, mil õppijad oma teadmisi ja oskusi kontrollida saavad. Vahehindamiste abil saavad nii õppijad kui ka õpetajad teavet selle kohta, mis läheb õpitava teema või oskuse õppimisel hästi ja mida tuleb veel harjutada. Protsessihindamine võimaldab jälgida ka seda, millises tempos ja milliste iseärasustega õpitav omandatakse. Pidev jälgimine ja analüüs võimaldab teha õigeaegselt vajalikud muudatused õpitava jõukohaseks muutmiseks. Kõik vahehindamised ei peaks olema numbrilised, sest eesmärk on anda osalejatele tagasisidet õpiprotsessi edukusest. Otstarbekas on kasutada sõnalisi - suulisi ja kirjalikke hinnanguid.

Trimestri või poolaasta alguses, esimese ainetunni sisse kandmisel, teavitab õpetaja e-kooli vahendusel õpilasi perioodi jooksul planeeritavate tööde kogusest ja hinde kujunemisest. Kokkuvõttev hindamine toimub teema või õppeperioodi lõpul ning selle eesmärgiks on hinnata õpilaste sooritust ehk kontrollitakse, kas õpilane on saavutanud soovitud õpitulemused või -eesmärgid. Hindamisel lähtutakse VMG lihtsustatud õppekavas sätestatud hindamiskriteeriumitest.

1.7. Õppekeskkond

Õppekeskkond toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks elukestvaks õppijaks, kannab õppekava alusväärtusi ja kooli vaimsust ning säilitab ja arendab paikkonna ja koolipere traditsioone ning omanäolisust.

Vaimse ja sotsiaalse õppekeskkonna kujundamist toetavad kooli eeskirjad, statuudid, kodukord, nende järgimine ning kokkulepitud reeglitest kinnipidamine.

Sotsiaalse ja vaimse õppekeskkonna kujundamisel on võtmeisik õpetaja, kes toetab ja kujundab iga õppija arengut läbi üldpädevuste, kooli väärtuste ning elukestva õppe põhimõtete.

Õppekeskkonna kujundamisel:

- luuakse õhkkond, mis rajaneb inimeste usalduslikel suhetel, sõbralikkusel, tolerantsusel ja heatahtlikkusel;
- koheldakse kõiki õpilasi eelarvamusteta, õiglaselt, austades nende eneseväärikust ning isikupära;
- korraldatakse koolielu, lähtudes rahvusliku, rassilise ja muudel alustel võrdse kohtlemise põhimõtetest ning soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidest;
- märgatakse ja tunnustatakse iga õpilase pingutusi ja õpiedu, arvestades sealjuures igapäevase individuaalsusega;
- ennetatakse õpilastevahelist vägivalda ja kiusamist;
- võimaldatakse õpilastele mitmekesiseid kogemusi erinevatest kultuurivaldkondadest;
- luuakse võimalusi õppimiseks ja toime tulemiseks sotsiaalsetes suhetes (õpilane-õpetaja, õpilane-õpilane); edendatakse kehalist tegevust ja tervislikke eluviise nii koolitundides kui ka tunniväliselt; ollakse avatud vabale aramusvahetusele, sealhulgas konstruktiivsele kriitikale.

Füüsilise õppekeskkonna kujundamisel:

- tagatakse õppes kasutatavate rajatiste ja ruumide turvalisus ning vastavus tervisekaitse- ja ohutusnõuetele;
- võimaldatakse kasutada eakohast ning individuaalsele eripärale kohandatud õppevara, sealhulgas nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid;
- tagatakse ruumide ja õppevara esteetiline väljanägemine;
- turvalisuse tagamiseks on välja töötatud tuleohutuseeskirjad ning kriisikäitumiskava;
- õppe ja kasvatuse korraldamiseks on tagatud kaasaegsed õppeklassid, spordirajatised ja raamatukogud; õpilastele tagatakse kvaliteetne ning tervisekaitse eeskirjadele vastav koolilõuna.

Õppesisu I kooliaste

I klass

- Õpilaste teadmiste ja oskuste väljaselgitamine.
- Kuulama ja jälgima õpetamine.
- Nägemis-, ruumi- ja kuulmistaju arendamine.

- Klassifitseerimisharjutused: nimetused, üldnimetused, rühmitamine erinevate tajutavate tunnuste alusel.
- Töö lausega: baaslausete moodustamine.
- Häälikanalüüs. Sõnade ladumine noopidega.
- Ülipika hääliku kuulamine.
- Tutvumine täishäälikutega: I, U, E, O, A ja vastavate ühe- ning kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.
- Tutvumine kaksiktäishäälikutega. Kaksiktäishäälikute lugemine.
- Lugemise eelharjutused.
- Ettevalmistus kirjutamiseks.
- Töö lausega: lause äratundmine, järelkordamine.
- Lausemall: alus+öeldis+sihitis.
- Lausemall: alus+öeldis+kohamäärus (kus?). Tagasõnad.
- Tutvumine suluta kaashäälikutega: N, L, M, N, S, R, V ja vastavate ühe- ning kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.
- Lausemall: alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (kuhu?). Tagasõnad.
- Omadust väljendavad sõnad öeldistäite ja täiendina.
- Lausemall: alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (kust?). Tagasõnad.
- Lausemall: alus+öeldis+abinõumäärus (millega?)+ kohamäärus.
- Lausemall: alus+öeldis+kaasolumäärus (kellega?)+ kohamäärus.
- Lausemall: alus+öeldis+sihitis+sihitismäärus (kellele?).
- Tutvumine suluta kaashäälikute ühendiga.
- Kahesilbiliste sõnade lugemine.
- Tutvumine Õ-hääliku ja vastavate ühe- ning kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.
- Tutvumine P-hääliku ja vastavate suurtähtede ning väikeste kirjatähtedega.
- Teisevälteliste sõnade lugemine.
- Tutvumine Ä, Ö, Ü häälikute ja vastavate ühe- ning kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.
- Ainsuse ja mitmuse eristamine.
- Tutvumine T-hääliku ja vastavate suurtähtede ning väikeste kirjatähtedega.
- Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine.
- Sõnade ladumine ja ärakiri.
- Tutvumine K-hääliku ja vastavate suurtähtede ning väikeste kirjatähtedega.
- Häälikud ja tähed J ja H.
- Pikad täishäälikud ja suluta kaashäälikud teisevältelistes sõnades: lugemine ja ladumine.
- Lühike, pikk ja ülipikk häälik sõnas.
- Tutvumine väikeste trükitähtedega.
- Väikeste trükitähtedega teksti lugemine.
- Kordamine

Õpitulemused 1. klassis

Õpilane:

- 1) väljendab oma mõtet vähemalt baaslausel;
- 2) alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks ja/või vastab dialoogi repliigile, kasutab elementaarseid viisakusväljendeid;
- 3) tunneb suuri ja väikseid trükitähti;
- 4) loeb veerides 1–3-silbilisi lihtsa häälikulise struktuuriga sõnu;
- 5) saab oma kogemuste piires aru loetud baaslausete ja vähelaiendatud lihtlausete tähendusest;
- 6) eristab sõnu kuuldu lauses;
- 7) mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist või situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvaid 3–4-sõnalisi lihtlauseid;
- 8) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, määrab häälikujärje sõnas, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme;

9) määrab koostöös õpetajaga võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1–2-silbilistes sõnades ja kasutab sõnu analüüsid sobivaid sümboloid (sh noope);

10) laob analüüsitud sõnu sümbolite ja tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja vähemalt tähthaaval;

11) kirjutab eelnevalt analüüsitud sõnu väikeste kirjatähtedega.

Õppesisu II klass

- Lause ja sõnad:
- Lausemall: alus + öeldis + sihitis.
- Häälikud sõnas.
- Sõnade ja lausete ära kirja.
- Lause ja sõnad:
- Lausemall: alus + öeldis + kohamäärus.
- Lausemall: alus + öeldis + sihitis + kohamäärus.
- Lausemall: alus + öeldis + kaasolumäärus (kellega?).
- Lausemall: alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus (kellele?).
- Omadussõna kasutamine öeldistäitena ja täiendina.
- Ruumisuhete suhtelisuse mõistmine: allpool, ülalpool; parem, vasak; paremal, vasakul. Tunnuste võrdlemine.
- Suhtlemine.
- Suur algustäht nimedes.
- Täishäälikute õigekiri:
- Häälik ja täht A.
- Häälik ja täht E.
- Häälik ja täht I.
- Häälik ja täht O.
- Häälik ja täht U.
- Häälikud ja tähed Õ, Ä, Ö, Ü
- Täishäälikute ühendid.
- Ese – olend – sõna.
- Ainsus ja mitmus (üks ja mitu).
- Suluta kaashäälikute õigekiri.
- Häälik ja täht L.
- Häälik ja täht M.
- Häälik ja täht N.
- Häälik ja täht R.
- Häälik ja täht S.
- Häälik ja täht V.
- „Siniste“ häälikute ühendid.
- Häälik ja täht H.
- Häälik ja täht J.
- J „siniste“ häälikute ühendis.
- Veaohtlikud häälikud sõnas.
- Omadussõna kasutamine öeldistäite ja täiendina.
- Sulghäälikute õigekiri:
- Häälik ja täht P.
- Häälik ja täht T.
- Häälik ja täht K.
- Tegevust väljendavad sõnad.
- Kordamine

Õpitulemused 2. klassis

Õpilane:

- 1) alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab viisakusväljendeid;
- 2) kõneleb õpetaja suunamisel 3–4 lausega oma tegevusest;
- 3) iseloomustab objekti 2–3 tajutava tunnuse alusel õpetaja suunamisel;
- 4) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4–5-sõnalist lihtlauset;
- 5) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja pikemaid sõnu kõnetaktide kaupa;
- 6) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes; 10
- 7) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria;
- 8) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; määrab häälikurühma tabeli alusel;
- 9) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1–2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse;
- 10) kirjutab analüüsitud 1–2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata;
- 11) teeb lugema õpitud 3–4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa.

Õppesisu III klass

- Lause ja sõnad
- Häälikud ja tähed
- Sõnade ja lausete ära kirja
- Kohta väljendavad (taga)sõnad
- Kohta väljendavad sõnavormid:
- On kus? - ainsuse ja mitmuse seesütlev käänne
- On kus? - ainsuse ja mitmuse alalütlev käänne
- Pani kuhu? - ainsuse ja mitmuse sisseütlev käänne
- Pani kuhu? - ainsuse ja mitmuse alaleütlev käänne
- Täishäälikute kolm pikkust.
- Häälik ja täht A
- Häälik ja täht E
- Häälik ja täht I
- Kohta väljendavad sõnavormid
- Võttis kust? - ainsuse ja mitmuse seestütlev käänne
- Võttis kust? - ainsuse ja mitmuse alaltütlev käänne
- Häälik ja täht O
- Häälik ja täht U
- Kohta väljendavad sõnavormid
- Jookseb mis kohani? - ainsuse rajav käänne
- Liitsõna
- Kelle oma? Mille oma?
- Mitu? Mitmes?
- Teeb millega (mille abil)? - ainsuse ja mitmuse kaasaütlev käänne
- Teeb kellega (koos)? - ainsuse ja mitmuse kaasaütlev käänne
- Teeb (ilma) kellela? milleta? - ainsuse ja mitmuse ilmaütlev käänne
- Häälikud ja tähed Ö, Ä, Ü, Ü
- Kaksiktäishäälikud
- Annab kellele? - ainsuse ja mitmuse alaleütlev käänne
- Suluta kaashäälikute kolm pikkust
- Häälik ja täht L
- Veahtlikud häälikud sõnas
- Häälik ja täht M
- Häälik ja täht N
- Häälik ja täht R
- Häälik ja täht S

- Omadust väljendavad sõnad
- Häälikud ja tähed I, J, V
- Kaashäälikuühendid
- Sõnade poolitamine
- Sulghäälikute kolm pikkust:
- Häälik ja täht P
- Tegevust ja seisundit väljendavad sõnad
- Liitlause
- Häälik ja täht T
- Häälik ja täht K
- Täishäälikuühendile järgnev B või P
- Täishäälikuühendile järgnev D või T
- Täishäälikuühendile järgnev G või K
- K, P, T S-i kõrval
- Kordamine

Õpitulemused 3. klassis

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa;
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab hinnangu tegevusaktile;
- 4) annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;
- 5) kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;
- 6) mõistab ja koostab kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;
- 8) muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkust;
- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2–3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

Õppesisu II kooliaste

IV klass

- Häälikud ja tähed
- Veaohlikud häälikud
- Täishäälik ja suluta kaashäälik veaohlike häälikutena
- Kaksiktäishäälikud
- Sõnade poolitamine
- Ese, olend ja sõna
- Sõna ja küsimus
- Alus ja öeldis
- Sõna algvorm
- Sõna tüvi
- Tüvevormis sõna kasutamine sõnaühendites ja lausetes
- Ainsuse osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine
- Mitmuse tüvi
- Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine
- Mitmuse tunnus (moodustamine, tunnuse valik ja õigekiri skeemi järgi)
- Kohasuhteid väljendavad sõnavormid
- Kus? (milles? millel?)
- Kuhu? (millesse? millele?)

- Kust? (millest? millelt?)
- Kui kaugele? (kelleni? milleni?)
- Kohasuhteid väljendavad tagasõnad
- Ajasuhteid väljendavad sõnavormid, vastavad käänded ja morfoloogiaküsimused
- Millal?(millel?)
- Mis ajani? (milleni?)
- Mis ajast? (millest?)
- Kui kauaks?(milleks?)
- Mis ajaks?(milleks?)
- Ajasuhteid väljendavad tagasõnad
- Sõnavormid, mis väljendavad, kellele või millele midagi tehakse või antakse
- Kuuluvust väljendavad sõnavormid
- Sõnavormid, mis väljendavad, kellelt midagi saadakse
- Sõnavormid, mis väljendavad kellega koos midagi tehakse
- Sõnavormid, mis väljendavad millega tehakse
- Sõnavormid, mis väljendavad kellela või millela midagi tehakse
- Sõnavormid, mis väljendavad kelleks keegi sai või saab
- Sõnavormid, mis väljendavad milleks miski muutub
- Sõnavormid, mis väljendavad kellena või millena ollakse või töötatakse
- Arvsõna
- Tegevust ja seisundit väljendavad sõnad
- Otsekõne. Ütluse muutmine kaudseks.
- Kordamine

Õpitulemused 4. klassis

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis, kirjeldab ja annab hinnanguid tegevustele;
- 2) loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmaade kaupa, arvestab kirjavahemärke; loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval;
- 3) leiab küsimuste-korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike (sh peamõttele osutavaid lauseid);
- 4) vastab küsimustele teksti kohta (nimetab põhjuslikke seosed, annab hinnanguid tegevustele);
- 5) tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele;
- 6) annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu; kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti);
- 7) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset; laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;
- 8) analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes;
- 9) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid;
- 10) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust.

5. klass - LÕK eesti keel

Maht - 245 ainetundi

Eesti keel / lugemine ja kõnearendus 130 ainetundi

Eesti keel/ keeleõpetus 105 ainetundi

5. klassi õppesisu õppetöö läbiviimiseks

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Kuulamine ja jälgimine

Ülesannete täitmine suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste/korralduste alusel. Suulise kokkuvõtte tegemine oma tegevusest, ühistegevusest.

Tuttavate sündmuste ja tegevusaktide põhjuste, tingimuste, eesmärkide ning tulemuste mõistmine, nende väljendamine ühisvestluses. Oma tegude analüüs (suunatult).

Teistes ainetes (matemaatika, tööõpetus, loodusõpetus jm) omandatud toimingute kirjeldamine.

Suhtlemine

Koostevõtte vastastikune reguleerimine (teade-küsimus-vastus jne dialoog).

Suhtluseesmärkide mõistmine: käskude-korralduste, palvete, teabe, tingimuste jne praktiline mõistmine ja väljendamine kõnes.

Otsekõne kaudse väljendamise harjutamine.

Jutukeste koostamine olu-ja tegevuspiltide järgi, ühiste samateemaliste jutukeste koostamine (abi: plaan, õpetaja suunavad repliigid).

2. Tunnetustegevuse arendamine

Nägemis- ja ruumitaju

Esemerühmade vaatlemine ja võrdlemine; ühised tunnused/omadused ning erinevused (analüüsimine plaani järgi), rühmade koostise muutmine sõltuvalt rühmitusalusest.

Esemerühmade, loodusnähtuste ning piltidel kujutatud kirjeldamine plaani järgi.

Ajakujutlused

Ajakujutluste seostamine sündmuse põhjuse ja tagajärjega.

Kontroll, enesekontroll

Tähelepanu keskendamine igale õpitoimingu etapile: orienteerumine/planeerimine (tööjuhise mõistmine ja osatoimingute järjestamine), täitmine (sooritamine algoritmide alusel, kaasneva kontrolli rakendamine), tulemuse kontrollimine.

Enesekontrolli harjutamine (plaani või algoritmi abil).

Tegevuse ühine planeerimine õpitud oskuste ulatuses.

Keeleüksuste võrdlemine ja rühmitamine õpitud tunnuste alusel.

Õppesisu õppetöö läbiviimiseks

1. Häälikuõpetus

Häälikurühmad. Lihthäälikud ja häälikute ühendid. Sõnade häälimine kirjutamise tempos.

Veaohklikud häälikud lihtsõnas ja liitsõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine ja määramine, analüüsi iseseisvuse ja kiiruse harjutamine (tempo muutmine), enesekontroll.

Kaashäälikuühend sõnas (käsitletakse rühmiti: suluta kaashäälikute ühend, sulghäälikute ühend): äratundmine suulises ja kirjalikus tekstis, materialiseeritud analüüs.

Sulghäälik kaashäälikuühendis: sõnade lugemine, sulghäälikuid sisaldava ühendi äratundmine, ühendi rühmitamine nii häälikurühma kui ka pikkuse alusel (skeemidele toetudes).

2. Kirjutamine

Ärakiri

Ärakirja kirjutamine sõnarühmade või pikemate sõnade kaupa (eneseetteütlus). Kirjutatava sõna /sõnaühendi/lause eelnev lugemine ja analüüsimine. Kirjutatu järelkontroll.

Eelneva analüüsi ja järelkontrolli harjumuste kujundamine. Ärakirja sooritamine ja selle õigsuse kontrollimine arvuti abil.

Õigekiri

Veaohlike lihthäälikute märkimine kirjas iseseisvalt, häälikuühendite ja liitsõnade õigekirja harjutamine (abivahenditega). Järelkontrolli harjumuste kujundamine, kaasneva kontrolli harjutamine, eelneva kontrolli õpetamine (võimalike protsessis tekkivate raskuste ja õigekirjavigade ette kujutamine). Vigade leidmine ja parandamine. Vea võimaliku põhjuse teadvustamine (mis osatoiming või operatsioon on sooritamata või valesti sooritatud). Kaashäälikuühendi õigekiri skeemidele toetudes.

Käände- ja pöördelõppude, tunnuste ja liidete õigekirja harjutamine (vajadusel skeemidele toetudes). Poolitamise harjutamine ja rakendamine.

Kirjavahemärkide kasutamine koond- ja liitlauses (skeemide abil). **Kirjalike tööde kogumaht ühes õppetunnis on 40–45 sõna.**

3. Praktiline grammatika

Lause ja sõnavara

Lihtlause

Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus- ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltumine tegusõna vormist ja tegusõna laiendist.

Lihtlause laiendamine õpitud käänevormidega kuni 6-sõnaliseks. Kõikide käänevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides (abiga).

Sõnade järjekord lauses ja seos lauses.

Lihtlause lühendamine (2–3-sõnaliseks). Pika lause muutmine mitmeks lühikeseks lauseks. Küsilause moodustamine lihtlausest.

Samaviiteliste sõnade kasutamine sidusa teksti koostamisel.

Koondlause

Koondlause äratundmine ja mõistmine. Koondlause koostamine: tuumlausete ühendamine küsimuste ja skeemide abil. Korduvad alused ja öeldised.

Sidesõnade (ja, ning, või) grammatiline tähendus, sidesõnade valimine koondlausesse.

Koondlause kasutamine.

Liitlause (rind- ja põimlause)

Liitlause äratundmine. Sama mõtet väljendava lihtlausepaari ja liitlause tähenduse ning struktuuri võrdlemine.

Liitlause konstrueerimine lihtlausetest: osalausete sobitamine, lihtlausete ühendamine, liitlause koostamine skeemi ja sidesõnade järgi, lause lõpetamine. Sidesõnad rindlauses: ja, ning, aga, kuid, või.

Põimlause koostamine. Põimlause liigid: sihitlause, ajalause, täiendlause. Osalausete sobitamine, lause lõpetamine.

Sõnaliigid

Ülevaade sõnaliikidest: nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna (üldistatud tähendus). Sõnade algvormid ja muutevormid. Sõnade rühmitamine.

Nimisõna

Esemed/olendid ning nende erineva üldistusastmega (3–4) nimetused. Liik ja alaliik, nende nimetused.

Kellegi või millegi nimi ja nimetus (kohad, elusolendid). Suur ja väike algustäht nimisõnades. Nimisõna tunnused. Nimisõna tuletamine tegusõnadest.

Nimisõna algvorm ja muutevormid. Algvormi moodustamine muutevormidest. ühe ja sama sõna muutevormide leidmine tekstist.

Nimisõna käändevormid. Sõna käändevormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses. Käändevormide grammatilised tähendused. Ainsuse ja mitmuse käändevormid.

Omadussõna

Kellegi või millegi iseloomustamine omadussõnadega, objektide erinevad ja sarnased tunnused ning omadused. Tähenduse sõltumine põhisõnast.

Omadussõna tunnused. Nimi- ja omadussõnade sobitamine (sõnaühendite koostamine). Omadussõna leidmine ja kasutamine tekstis (kirjelduses).

Omadussõnade praktiline tuletamine (liited -lik, -line, -ne), omadussõna muutmine koos nimisõnaga.

Omadussõnade võrdlusastmed (tähendus ja moodustamine analoogia alusel).

Omadussõnade rakendamine sõnaühendis ja lauses (Viis on suurem kui kaks. Viis on kahest suurem).

Tegusõna

Kellegi või millegi tegevust ja/või seisundit väljendavad sõnad. Nimi- ja tegusõnade sobitamine, sõnaühendite moodustamine.

Tegusõna tunnused. Alus ja öeldis, tegusõna laiendid.

Tegusõna pöördvormid. Kindla kõneviisi oleviku ja lihtmineviku pöörded ning isikulised asesõnad. Tegevuse ja kõne ajaline suhe (sama aeg, eri aeg).

Pöördvormide grammatilise tähenduse praktiline mõistmine (kes kõneleb?, kes kuulab?, kes teeb?).

Tegusõna koostis: tüvi. Pöördelõpp. Pöördvormide moodustamine isikuliste asesõnade ja küsimuste abil, pöördelõpud.

ma- ja da- tegevusnimed, nende kasutamine ühendis koos teiste tegusõnadega. Põhisõnaks olevate tegusõnade mõistmine ja kasutamine sõltuvalt situatsioonist või kaastekstist (peab õppima, võib mängida). Tunnuse (-da/- ta) õigekiri analoogia alusel.

Jaatav ja eitav kõne. Täheenduse mõistmine, eitavate vormide moodustamine ja kasutamine lauses.

Tingiv kõneviis. Tegevuseks vajalike tingimuste sõnastamine. Tingiva kõneviisi vormide tähenduse mõistmine kaastekstis.

Käskiv kõneviis. Käskude-korralduste, keeldude, palvete jms mõistmine ja väljendamine (ainsuse ja mitmuse 2. pööre). Õpitud vormide kasutamine dialoogis.

Arvsõnad

Arvsõna tunnused. Põhi- ja järgarvsõnad. Põhi-ja järgarvsõnade tähenduserisuse mõistmine.

Numbrite nimetamine, arvsõnade lugemine, arvsõnade ja numbrite vastavuse mõistmine, numbrite asendamine arvsõnaga ja vastupidi. Arvsõnade ja nende muutevormide kasutamine suulises ja kirjalikus tekstis (lugemine, kirjutamine).

Arvsõna käsitlemise seostamine matemaatika õppesisuga.

Liitsõna

Liitsõna ja sõnaühendi tähendus, liitsõna ja selle põhi-ning täiendosa tähendus. Liitsõna alaliigi nimetusena. Liitsõnade rühmitamine kohta, funktsiooni, materjali vm märkiva täiendõna järgi. Liitsõnade praktiline moodustamine: omastavaline ja nimetavaline liitumine.

Liitsõnade rakendamine sõnaühendis ja lauses. Liitsõna ja sõnaühend: kasutamine kaastekstis, valimine tähenduse järgi.

Veahtlikud häälikud liitsõnas.

4. Lugemine ja kõnearendus

Lugemistehnika ja orienteerumine tekstis

Juhtiv lugemisviis 5. klassis on sõnaosade ja/ või sõnahaaval lugemine ja üleminek lugemisele sõnapaaride kaupa.

Uue teksti lugemine

Õpetaja/õpilase esmase lugemise jälgimine raamatust.

Häälega lugemine sõnade ja lihtsamate süntagmade kaupa.

Lugemise harjutamine

Ladususe ja ilmekuse harjutamine, sh individuaalsed ülesanded.

Varem häälega loetud teksti vaikne ülesandega lugemine.

Õpitud teksti lugemine (kõne tempos) kirjavihemärke arvestades, endamisi vaikne ülesandega lugemine.

Sõnavaratöö

Tundmatute sõnade leidmine lõigust, sõnatähenduse täpsustamine sõltuvalt kaastekstist.

Sõnade ja väljendite asendamine valikuks antud sõnadega.

Õpilase väljendite võrdlemine originaaltekstiga. Võrdluste ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine ning selgitamine ühiselt.

4–5 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsis ja taastades.

Teksti korduv lugemine ja analüüs

Lauses ja lõikudes sisalduva teabe seostamine, keeleliste väljendusvahendite analüüsimine, objektide ja sündmuste oluliste ja/või iseloomulike tunnuste ning omaduste leidmine. Järelduste tegemine ja puuduva informatsiooni tuletamine ühisvestluses.

Dialoogi analüüs

Dialoogi ütluse/repliigi eesmärkide ja strateegiate (õpetaja sõnastuses) sobitamine tekstis esineva otsekõnega.

Puuduva teabe tuletamine nii kuulaja kui ka kõneleja seisukohast lähtuvalt.

Valiklugemine

Sõnade, lausete ja lõikude leidmine tähenduse või asukoha viite järgi, olulise teabe leidmine lõigust.

Lause mõtet väljendavate sõnade, samaviiteliste sõnade ja lauseid siduvate sõnade leidmine tekstist.

Küsimustele ja korraldustele vastamine tekstis sisalduvate lause(te) / osalause(te) / sõnaühendi(te) / sõna(de) abil.

Ülesannete sõnastamisel lähtutakse kõikidest mõistmisstrateegiatest, rõhuasetus on põhjustagajärgseoste tuletamisel ning metakeeleliste ülesannete täitmisel.

Teksti jaotamine lõikudeks

Teksti jaotamine lõikudeks, lõikude pealkirjastamine kokkuvõtliku lausega (õpetaja suunamisel).

Lõigu peamõtte väljendamine oma sõnadega, peamõtte ühine täpsustamine.

Küsimuste esitamine kaaslastele

Küsimuste miks?, milleks? sobitamine lause või lõiguga. Küsimuste esitamine üksteisele.

Tegelaste käitumise analüüs

Tingimuste, eesmärkide ja tulemuste mõistmine ning hinnangu andmine tegelaste käitumisele ühisvestluses.

Hinnangu põhjendamine valiklugemisele toetudes, hinnangu võrdlemine klassikaaslaste käitumisega.

Teksti peamõtte

Teksti juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte ning allteksti valimine, peamõtte tuletamine ja sõnastamine suunamisel.

Teksti taastamine

Tekstilähedase valikjutustamise harjutamine (abiks sõnaühendid, tugisõnad, põhilist teavet sisaldavad lühilaused, tugilaused, -sõnaühendid, -sõnad).

"Sõnaliste piltide" maalimine.

Jutustamine illustratsioonide järgi, rõhutades detaile ja kirjeldades miimikat.

Jutustuse võrdlemine autoritekstiga.

Oluliste lausete leidmine tekstist ja nende seostamine õpetaja juhendamisel.

5. Keeleteadmised ja -oskused

Sõnaliigi nimetuste teadmine, sõnade praktiline rühmitamine kujutlustele toetuva sõnavara piires.

Morfoloogia-ja süntaksiküsimuste eristamine ja kasutamine: küsimuste valimine ja sobitamine sõnavormiga (üksiksõna, sõnaühend), küsimuste esitamine.

Aluse ja öeldise ning nende laiendite leidmine. Lause laiendamine süntaksiküsimuste abil (kuni 6 sõna).

Liitsõna ja sõnaühendi eristamine, sõnade liitmine.

Sõnavormi ja tuletise koostise ja tähenduse analüüsimine, sõnavormi ja tuletise moodustamine skeemide abil. Muutevormi rakendamine sõltuvalt tähendusest.

Oodatavad õpitulemused 5. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) kasutab koostegevuses eri tüüpi dialogireplike, teeb kokkuvõtteid ühistegevusest;

- 3) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid;
- 4) loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;
- 5) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa;
- 6) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust;
- 7) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides;
- 8) tunneb ära õpitud koond- ja liitlauset liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada;
- 9) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;
- 10) rakendab tähekasutusreegleid; kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel;
- 11) teeb 4-5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust.

6. klass - LÕK eesti keel

Maht - 210 ainetundi

Eesti keel / lugemine ja kõnearendus 105 ainetundi

Eesti keel/ keeleõpetus 105 ainetundi

6. klassi õppesisu õppetöö läbiviimiseks

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Verbaalsete väljendusvahendite kasutamine dialoogis (koostegevuses) sõltuvalt suhtlemiseesmärkidest ja –normidest.

Teabe küsimine kaaslastelt (õpetaja suunamisel). Teabe esitamine detailselt, valikuliselt ja abiga kokkuvõtlikult.

Teiste ja oma intonatsiooni ning kehakeele märkamine õpetaja suunamisel.

2. Tunnetustegevuse arendamine

Tähelepanu keskendamine iseseisvale tööle tekstiga. Õpiülesannete täitmine esitatud juhendite ja/või plaani järgi.

Kaaslaste vastuste jälgimine ja täiendamine.

Tegevusplaani koostamise harjutamine. Õpitud enesekontrollioskuste rakendamine. Teabekirjandusega tutvumine, kasutamine õpetaja juhendamisel: pilt-teatmeteos, tabel, graafiline joonis, sõnastik, Internet jne.

Õppesisu õppetöö läbiviimiseks

1. Praktiline grammatika

Lause ja sõnavara

Lihtlause

Sõnaühend ja selle koostis: põhisõna ja laiend (täpsustav sõna).

Sõnade semantiline ja grammatiline seos sõnaühendis.

Kolmeosaline sõnaühend. Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuse esitamine sõnavormile sõnaühendis.

Alus ja öeldis kui põhisõnad lihtlauses. Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas. Lihtlause ja sõnaühendi eristamine, mõistmine ja kasutamine.

Lausete ühendamine, sisestamine ja laiendamine. Jutustava lause muutmine küsilauseteks.

Koondlause

Korduvad alused või öeldised.

Aluse korduvad laiendid (täiendid) ja öeldise korduvad laiendid (sihitised, määrused).

Sõnade seosed koondlauses. Sidesõnade (ja, ning, või, ega, ehk) mõistmine ja kasutamine. Lause tähenduse sõltumine sidesõnast.

Koma koondlauses.

Koondlausete koostamine baaslausetest (eelneva arutelu põhjal) ja vastupidi.

Liitlause

Liitlause osalausete ja sõnaühendi eristamine, väljendatud suhete mõistmine.

Liitlause koostis, osalaused, sidendid. Lauseosade äratundmine, sobitamine, lausetelõpetamine (sidesõna antud), lausete koostamine skeemide abil.

Eesmärgi, põhjuse, tingimuste ja atributiivsete tunnuste väljendamine

liitlauses. Põhjust ja eesmärki väljendavate osalausete eristamine

(täendus, sidendid).

Teabe erisuse ja samasuse mõistmine erineva struktuuriga lausetes (laiendatud lihtlause, liitlause).

Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega (nimisõna pealause lõpus).

Sidendid kes?, mis? ja nende käändevormid.

Tekstisidusate lausete moodustamine: sõnajärje muutmine, siduvate ja samaviiteliste sõnade kasutamine.

Sõnaliigid

Teadmiste süvendamine sõnaliikide kohta: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, morfoloogiaküsimused.

Liitsõna ja sõnaühendi tähenduse eristamine.

Nimisõna

Nimi ja nimetus.

Suur algustäht raamatute, ajalehtede, ajakirjade pealkirjades ja kohanimedes.

Nimisõna algvorm, küsimused.

Sõnade käändevormi koostis ainsuses (tüvi, lõpp) ja mitmuses (tüvi, tunnus, muutelõpp). Mitmuse tüve moodustamine, mitmuse tunnuse valimine, erandlik mitmuse tunnus kõne ja tütar tüüpi sõnades.

Nimisõna käändevormid, vormi grammatilised tähendused, nende moodustamine skeemi ja kaasteksti abil.

Käändevormide eristamine, rühmitamine ja kasutamine kohta, aega vm väljendatavate suhete järgi.

Sõnavormi põhi-ja lisatähendus.

Süntaksi-ja morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormidele sõnaühendis ja lauses.

Nimisõna tuletamine (-ja, -mine, -ik, -nik). Tuletiste äratundmine, eristamine sõnavormist.

Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ja lauses.

Omadussõna

Omadussõna sõnaühendis ja lauses, omadussõna algvorm, küsimused.

Omadussõnade mõistmine ülekantud tähenduses.

Omadussõna roll allrühmade nimetustes (kõrged/madalad majad).

Omadussõnade moodustamine: liitmine, tuletamine (-nik; -lik, -ne, -line).

Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ning lauses.

nud-, tud-, mata-, v-, tav- vormid täiendina.

Tuletatud omadussõnade kasutamine kaastekstis (kirjeldus).

Omadussõnade vormi muutmine koos nimisõnadega. Võrdlusastmed, nende sõnastamine sõltuvalt kaastekstist.

Võrdluspöördkonstruktsioonid (Vend on noorem kui õde. –Õde on vanem kui vend.).

Arvsõna

Põhi-ja järgarvud ning neile vastavad arvsõnad (10 000 piires).

Arvsõnade ja numbrite vastavuse mõistmine, numbrite asendamine arvsõnaga ja vastupidi. Arvsõnade lugemine ja kirjutamine.

Arvsõnade ja nende muutevormide mõistmine ja kasutamine suulises ning kirjalikus tekstis.

Rooma numbrid (I–XX) ja vastavad järgarvsõnad.

Tegusõna

Tegusõna roll lauses. Tegusõna ja selle laiendid lauses.

Tegusõna **arv ja pöörded**.

Isikuliste asesõnade ja tegusõnavormide seos. **Jaatav ja eitav kõne**.

Oleviku-ja lihtmineviku, täis-ja ennemineviku vormide tähendus: kõne aeg, tegevuse aeg, tegevuste aegade võrdlemine, seletamine graafilise ajateljje abil. Tegusõnavormide moodustamine skeemide abil, tegusõnavormide leidmine ja kasutamine lauses.

Umbisikuline tegumood: vormide tähendus, moodustamine analoogia põhjal.

Ühendteigusõna: koostis, tähendus, komponentide leidmine lauses. Ühendteigusõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Kõneviisid: vormide tähenduse mõistmine lauses, vormide moodustamine (valdavalt skeemide, vajadusel analoogia abil) ja kasutamine lauses.

Tingimuslausete mõistmine ja koostamine.

Liitsõna

Liitsõna tähendus, koostis. Liitsõna kohta küsimuse esitamine.

Liitnimisõna. Liitnimisõnade moodustamine: nimetavaline ja omastavaline liitumine.

Liitnimisõnade rühmitamine põhisõna ja täiendsõna tähenduse järgi. Liitnimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. Veaohtlikud häälikud liitsõnas.

Tuletusliited liitsõnades, liitsõna tähenduse mõistmine (teiste ainete sõnavara).

Võõrsõnad

Võõrsõna tunnused ja nende tähenduse mõistmine. Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.

2. Kirjutamine

Häälikuõpetus

Veahtlikud häälikud sõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine ja määramine, analüüsi iseseisvuse ja kiiruse harjutamine (tempo muutmine), enesekontroll.

Veahtlike häälikute õigekiri ja enesekontroll.

Kaksiktäishäälik ja kaashäälikuühend: leidmine sõnades, õigekiri, enesekontroll.

Sõnade lugemine vältemärkide abil, rühmitamine.

Tähestik.

Ärakiri

Kirjutamine sõnarühmade, lühikeste lausete ja osalausete kaupa.

Õigekiri

Veahtlike häälikute õige märkimine peamiselt iseseisvalt, kaasneva ja eelneva enesekontrolli harjutamine, sh teistes ainetes kasutatud tekstide parandamine. Vigade võimaliku põhjuse leidmine.

Võõrhäälikud ja võõrtähed, sõnade õige hääldamine.

Võõrsõna tunnused (g, b, d sõna algul, võõrtähed, pikk või ülipikk täishäälik järgsilbis), õigekiri.

Õpitud lõppude, tunnuste ja liidete õigekiri.

Kirjavahemärkide kasutamine lauses. **Kirjalike tööde kogumaht ühes õppetunnis on 45–55 sõna.**

3. Lugemine ja orienteerumine tekstis

Juhtiv lugemisviis on 6. klassis üleminek lugemisele süntagmade kaupa.

Uue teksti lugemine

Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti sõnahaaval ja/või ladus (süntagmade kaupa) häälega lugemine.

Mõne lihtsama lõigu lugemine endamisi (kuni 1/3 tekstist).

Lugemise harjutamine

Ladususe ja ilmekuse harjutamine. Õpitud teksti ladus lugemine kõne tempos ja sobiva tooniga.

Sõnavaratöö

Teksti mõistmiseks oluliste võõraste sõnade ja väljendite selgitamine enne lugemist. Tundmatute sõnade leidmine korduval lugemisel (õpetaja juhendamisel).

Väljendite tähendusnüansside ja emotsionaalse värvingu selgitamine kaasteksti toel.

Autoriteksti keeleline analüüs: tegelasi ja tegevusi kirjeldavad sõnad, arhaismid, tegelaste sõnavara, ülekantud tähendusega väljendid ja tuletised.

Sünonüümide ja samaviiteliste sõnade kasutamine küsimustele vastates.

Vestluses kasutatud sõnade ja autori sõnavara võrdlemine.

Võrdluste ja metafooride selgitamine õpetaja juhendamisel.

5–6 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsidest ja taastades.

Teksti analüüs

Sisuliste ja keeleliste ülesannete täitmine endamisi lugedes.

Kõikide mõistmisstrateegiate valikuline suunatud rakendamine. Rõhuasetus on lausetevaheliste mõtteseoste leidmisel ja puuduva teabe tuletamisel.

Seletuste põhjendamine valiklugemise teel.

Dialoogi analüüs

Repliikide või hargnenud ütluse eesmärgi ja strateegia suunatud sõnastamine.

Ütluste hargnenud sõnastamine kõneleja ja kuulaja seisukohalt.

Vastusrepliigi seostamine eelneva ütlusega. Emotsioonisõnavara tähenduse täpsustamine. Sõnastuse otstarbekuse ja sobivuse hindamine õpetaja suunamisel (otsustamine õpetaja esitatud variantide põhjal, tähelepanu suunamine tekstis kirjeldatud situatsioonile).

Valiklugemine

Sõnade, lausete ja lõikude leidmine mõistmisstrateegiast lähtuva või asukohale viitava korralduse järgi.

Lõigu sisu kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate lausete leidmine lõigust.

Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete joonimine või tähistamine markeriga).

Lause sisu ja mõtte väljendamine oma sõnadega,

sõnastuse täiendamine ja parandamine vabade laiendite lisamise ning sünonüümide kasutamisega (õpetaja juhendamisel).

Teksti jaotamine lõikudeks, lõikude pealkirjastamine. Teksti pealkirjastamine, olemasoleva pealkirja ümbersõnastamine.

Tekstide seostamine ühiskondlik-ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg seoste selgitamine ajas ja ruumis, nende täpsustamine ühiselt. Sündmuste ja käitumisaktide ahela suunatud mõtestamine.

Kujutluspiltide täpsustamine teksti põhjal: käitumisaktide ja keeruliste stseenide suunatud analüüsimine, objektide ja tegelaste tunnuste ning omaduste teadvustamine.

Küsimuste esitamine kaaslastele

Küsimuste esitamine kaaslastele tekstis kirjeldatud sündmuste ja tegevuste põhjuse, tagajärje ning eesmärgi kohta (õpetaja suunamisel).

Tegelaste käitumise analüüs

Tegelaste käitumise võrdlemine, nende omavaheliste suhete selgitamine.

Hinnangu andmine tegelaste käitumisele, hinnangu põhjendamine motiivi/eesmärgi ja tulemuse vahekorra lähtuvalt.

Eetilise ja emotsionaalse hinnangu võimaliku erisuse teadvustamine (Käitus õigesti/valesti, meeldib/ei meeldi).

Soovituste esitamine kaaslastele.

Teksti peamõtte sõnastamine

Lõigu ja teksti sisukokkuvõtte ja allteksti sõnastamine, seostamine teksti sisuga. Individuaalse sõnastuse täpsustamine ühisvestluses.

Peamõtte seostamine õpilaste kogemustega ja/või käitumisega.

Teksti taastamine (jutustamine)

Tekstilähedane valikjutustamine, olustikusituatsioonide kirjeldamine (“suulise pildi” maalimine). Abistavad võtted ja vahendid: õpetaja repliigid, kava, tugisõnad (sõnaühendid), avatud lugemik, mõttelünkadega teesid („mälukava”).

Õpetaja ja õpilase vahelduv tekstilähedane jutustamine.

Kokkuvõtliku jutustamise õppimine, oluliste lausete valimine, üldistava sisuga lausete moodustamine, kavapunktide täiendamine, lõigu ühine lühendamine, jutustuse plaani esitamine.

Kaaslaste jutustamise jälgimine ja täiendamine (aluseks võrdlus autoritekstiga).

Tegelaskuju iseloomustamine plaani järgi.

Kirjaliku teksti koostamine

Tekstilähedase lühikese kirjaliku ümberjutustuse ühine koostamine kava ja tugisõnade abil, tekstilõikude laiendamine lausetega.

Osaoskuste harjutamine: erisuguse sõnastusega tekstide sobivuse võrdlemine, lausete ja lõikude järjestamine, lausete seostamine, mõttelünkade sisu tuletamine ja sõnastamine, koostatud teksti sisuline ja formaalne parandamine.

4. Keeleteadmised ja –oskused

Täis- ja kaashäälikute eristamine. Orienteerumine tähestikus, tähestiku kasutamine. Võõrhäälikute ja -tähtede tundmine, võõrhäälikute hääldamine, võõrsõnade äratundmine tunnuste järgi.

Alus- ja öeldisrühma ning osalausete äratundmine.

Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste kasutamine keelendeid analüüsides ja moodustades.

Sõnavormi analüüsimine ja rakendamine eri funktsioonides.

Sõnade tuletamine õpitud liidetega.

Tarbekiri

Lihtsamate tarbekirjade koostamine: kirjalik teade, õnnitluskaardid. Vormistamine paberil ja arvutis.

Oodatavad õpitulemused 6. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abivahendeid;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausete väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;

10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (teigusõna muutevorme õpetaja abiga);

11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiaeegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;

12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

III kooliaste

7. klass - LÕK eesti keel

Maht - 210 ainetundi

Eesti keel / lugemine ja kõnearendus 105 ainetundi

Eesti keel/ keeleõpetus 105 ainetundi

7. klassi õppesisu õppetöö läbiviimiseks

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Erinevate, sh vastandlike arvamuste mõistmine ja väljendamine ühistegevuses, kokkuleppe otsimine. Reageerimine agressiivsetele väidetele.

Oma seisukoha selgitamine kaaslasele ja kaaslaste rühmale, oma arvamuse põhjendatud kaitsmine.

Poiste-tüdrukute suhtlemise kujundamine: kontakti adekvaatne loomine ja jätkamine, häbematuses, valehäbist hoidumine.

Teabe hankimine ja suuline edastamine sõltuvalt situatsioonist: eri suhtluspartnerid ja/või -paigad; täiendava teabe küsimine arusaamatuste korral, teabe täiendamine või konkretiseerimine.

Sündmuse kirjeldamine oma ja teiste positsioonilt.

Teiste ja oma käitumise otstarbekuse hindamine eesmärkidest, tunnetest ja tingimustest sõltuvalt.

Teistes ainetes omandatud teadmiste sõnastamine ja ainesõnavara kasutamine emakeeletundides.

2. Tunnetustegevuse arendamine

Tähelepanu keskendamine teabe valikulisele hankimisele pikemast tekstist või mitmest teabeallikast.

Sündmuste ajaliste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) ning põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine.

Põhjuste ahela teadvustamine sündmuste ajalises kirjelduses, põhjuslike ja mittepõhjuslike seoste eristamine kirjeldatud sündmuste ahelas.

Ühiskondlike ja looduslike põhjus-tagajärg seoste eristamine.

Õpitud toimingute kontrollimine ja planeerimine.

Teabekirjanduse kasutamine. Tutvumine Interneti ja meedia võimalustega.

Õppesisu õppetöö läbiviimiseks

1. Praktiline grammatika

Lause ja sõnavara

Lihtlause

Alus-ja öeldisrühm.

Lausemallide aktiveerimine, teiste ainete sõnavara kasutamine lausetes, lausete muutmise ja laiendamine, eri ainetes kasutatavate uute lausemallide õppimine.

Mitme küsilause moodustamine ühe väitlause alusel, suletud (kas? ega?) ja avatud (kes? kus? jne) küsimuste rühmad.

Lihtlause kaastekstis.

Koondlause

Loetelu. Korduvad lauseliikmed: alused, öeldised, sihitised, määrused, täiendid, öeldistäited.

Korduvate lauseliikmete laiendid.

Sidesõnad ja, ning, ega, ehk, või, kui ka. Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnast. Koondlause kasutamine tekstis, koondlause moodustamine teksti põhjal. Koma kasutamine.

Liitlause

Liitlausete leidmine tekstist. Liitlausete moodustamine lihtlausetest ja/või skeemide järgi.

Ajasuhteid väljendavad liitlused.

Tegevuse üheaegsuse ja järgnevuse väljendamine rindlausega: sidesõnad *ja, ning*. Ajasuhte väljendamine põimlausega: sidendid *kui, siis, enne seda kui, pärast seda kui*.

Lausete grammatilise tähenduse mõistmine, lausete koostamine skeemi ja analoogia alusel. Lausete transformeerimine.

Põhjuslikke suhteid väljendavad liitlaused. Tegevuste, sündmuste põhjused ja tagajärjed, nende väljendamine lausega. Sidendid *ja, ning, sellepärast, sest*.
Lausete mõistmine, koostamine.

Tegevuse eesmärgi väljendavad liitlaused. Sidendid *et, selleks et*.

Põhjuse ja eesmärgi ning vastavate osalausete eristamine. Lausete mõistmine ja koostamine.

Vastandamist-eraldamist väljendavad liitlaused. Sidendid *aga, kuid, ent, vaid, või, ja*.
Lausete mõistmine ja koostamine.

Objektisuhteid väljendavad liitlaused. Pealause sihilise tegusõna juurde kuuluv sihitiskõrvallause. Sidendid *et, kuidas, kes (kelle jne), mis (mille jne)*. Lausete mõistmine ja koostamine.

Atributiivsust väljendavad liitlaused. Pealause lõpus oleva nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega. Sidendid *mis (mille jne), kes (kelle jne)*. Lausete mõistmine ja koostamine.

Pealause laiendamine eri suhteid väljendavate kõrvallausetega: sobitamine, kõrvallausete moodustamine küsimuste ja sidendite abil.

Otsekõne ütluse muutmine kaudseks. Saatelause muutmine pealauseks ja otsekõne muutmine sihitiskõrvallauseks. Asesõnade asendamise lihtsamad juhud.

Sõnaliigid

Kujutluste täpsustamine ja laiendamine sõnaliikide üldisest (kategoriaalsest) tähendusest, grammatilisest tähendusest ning formaalsetest tunnustest.

Kahe tunnusterühma (semantilised, formaalsed) eristamine. Käände- ja pöördvormid.

Nimisõna

Nimisõna semantilised ja formaalsed tunnused.

Nimi ja nimetus.

Nimisõna algvorm ja muutevormid.

Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne).

Nimisõnade moodustamine liidete abil: *-ja, -mine, -la., -nik, -kond, -stik*.

Tuletatud nimisõnade tähendus, sama tuletusliitega sõnade rühmatähendus, sõnatähendus.

Muutevormid, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Omadussõna

Omadussõna semantilised ja formaalsed tunnused.

Omadussõna kasutamine koos nimisõnaga, omadussõna tähenduse mõistmine kontekstis, sõnaühendi kasutamine tekstis.

Kesksõnade moodustamine analoogia alusel, kesksõnade kasutamine täiendina. Omadussõnade moodustamine tuletusliidete abil: liited *-ne, -lik, -line, -jas, -kas*.

Tuletatud sõnade tähendus (sõnarühm, sõna), muutevormid, kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Kirjelduste koostamine

Arvsõna

Tunnused, rühmad (põhi- ja järgarvsõnad). Rooma numbrid (I–XXV).

Arvsõna muutevormide kasutamine kontekstis. Arvsõnade õigekiri.

Tegusõna

Tegusõna öeldisena, tegusõna laiendid lauses. Sünonüümid ja lähedase tähendusega tegusõnade rühmad, nende kasutamine sama tegevussituatsiooni sõnastamisel.

Tegusõna muutevormid: *-ma ja -da tegevusnimi*: olevik, liht-, täis- ja enneminevik.

Tingiva ja kaudse kõneviisi vormide suunatud moodustamine (küsimused, analoogia) ja kasutamine lauses.

Käskiva kõneviisi vormide moodustamine (ainsuse ja mitmuse 2.pööre) ja kasutamine dialoogis.

Umbisikuline tegumood. Võimaliku tegevuses osaleja või objekti tuletamine kontekstist.

Ühendteigusõna: tähenduse konkreetsus, sõnaühendite moodustamine, abimäärsõnad ühendteigusõna koostises, nende koht lauses. Ühendteigusõna kasutamine tingimuslauses

Liitsõna

Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine (õppeainete sõnavara).

Liitnimisõna

Eristamine sõnaühendist, liitnimisõna sõnaühendis. Allrühmade nimetuste moodustamine.

Võõrsõnad

Võõrsõna tunnused ja nende tähenduse mõistmine. Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.

2. Kirjutamine

Häälikuõpetus ja õigekiri

Veaohtlike häälikute analüüsi-ja õigekirjavilumuste, enesekontrollioskuste kujundamine (individuaalsed abivahendid ja ülesanded).

Veaohtlike häälikute määramine ja õigekiri. Erandlik *g, b, d s-i* kõrval.

Liitsõnade õigekiri.

Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade õigekiri.

h sõna algul.

i ja *j-i* õige hääldamine sõnades, õigekiri.

Õpitud tuletusliidete õigekiri.

Ennetava enesekontrolli harjutamine, kaasneva ja järgneva kontrolli teostamine (juhitakse tähelepanu). **Kirjalike tööde kogumaht ühes õppetunnis on 55–65 sõna.**

3. Lugemine ja orienteerumine tekstis

Juhtiv lugemisviis on 7. klassis süntagmaatiline lugemine.

Uue teksti lugemine

Uue sisult ja keeleliselt jõukohase teksti häälega lugemine kõne tempos ja endamisi ülesandega lugemine lõikude kaupa (kuni pool tekstist).

Lugemise harjutamine

Individuaalsed ülesanded lugemistehnika lünkade kõrvaldamiseks.

Ladususe ja ilmekuse harjutamine, lugemistempo teadlik muutmine.

Õpitud teksti ladus ja ilmekas lugemine kõne tempos (selgus, loogiline rõhk, toon).

Sõnavaratöö

Teksti peamõtte või allteksti mõistmiseks vajalike sõnade selgitamine enne lugemist.

Tundmatute sõnade leidmine lugemisel ja sõnatähenduse ühine selgitamine, sõnastiku kasutamine.

Sõna kaastekstis: lause ja/või lõigu tähenduse sõltumine kasutatud sõnadest ja väljenditest (piltlikud väljendid, võrdlused, metafoorid, arhaismid, tegelaste sõnavara).

Võrdluste ja metafooride mõistmine ja kasutamine õpetaja juhendamisel.

5–6 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsides ja taastades.

Teksti analüüs

Eri mõistmisstrateegiatega kasutamise suunatud harjutamine.

Mõtteseoste leidmine lausete ja lõikude vahel. Uute tekstis kirjeldatud teadmiste või arusaamatu teabe märkamise õpetaja suunamisel.

Seoste leidmine kirjeldatud sündmuste vahel. Sündmuste ajaliste seoste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) mõistmine; samaaegsete sündmuste teadvustamine ja vastandamine.

Põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine.

Põhjuse ahela teadvustamine, põhjussuhetes olevate sündmuste, stseenide kirjelduse leidmine sündmuste ahelast.

Ühiskondlike, isiklike ja looduslike põhjus-tagajärg seoste eristamine. Tahan/vaja erisus. Tahan (miks ütlen) selleks (milleks ütlen) kuidas ütlen.

Oletuste ja järelduste sõnastamine.

Dialoogi analüüs

Suhtlusaktide üldiste ja ütluse/repliigi konkreetsete motiivide ning

strateegiatega eristamine õpetaja suunamisel (miks? –milleks? –kuidas?). Samasugust üldist eesmärki täitvate ütluste ja strateegiakorduste leidmine (temaatiline lugemine).

Strateegia muutmise märkamise õpetaja juhendamisel (valiklugemine).

Ütluste hargnenud sõnastamine (teabe tuletamine).

Valik-ja temaatiline lugemine

Valiklugemine üleminekuga temaatilisele lugemisele: sõnade ja lausete leidmine lõigus, mingit teemat kajastavate lõikude leidmine ühe teksti ulatuses (mitme lause või lõigu leidmine ühe ülesande põhjal).

Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete allajoonimine või markeriga tähistamine).

Lõigu või teksti mõtte väljendamine oma sõnadega, kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate keeleüksuste leidmine autoritekstist.

Küsimuste esitamine kaaslastele

Küsimuste esitamine teksti kohta sündmuse põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamiseks, järelduste tegemiseks, puuduva teabe tuletamiseks.

Tegelaste käitumise analüüs

Tegelaste rühmitamine (iseloomujooned, ajalooline taust).

Tegelaste käitumise, mõtete ja elamuste võrdlemine.

Hinnangu andmine tegelaste käitumisele (motiivid, käitumisakt ja selle sõltumine tingimustest, tulemus).

Hinnangu põhjendamine käitumismotiividest ja tulemustest lähtuvalt (mida sooviti, mis oli tulemus).

Teksti peamõtte sõnastamine

Peamõttele (sisu kokkuvõte ja alltekst) osutavate lausete (lõikude) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine ning põhjendamine originaalile viidates.

Peamõtte seostamine õpilase kogemustega.

Teksti kavastamine

Märkmete tegemine: tegelasi iseloomustavad sõnad, tugisõnad ja -sõnaühendid kava juures. Lihtkava ja jooniskava ühine koostamine, kavade kasutamine.

Teksti taastamine (jutustamine)

Tekstilähedane valik-ja temaatiline jutustamine; abivahendite individuaalne valimine ja kasutamine.

Kokkuvõtliku jutustamise harjutamine, sh tekstilähedase jutustuse plaani eelnev esitamine. Abistavad võtted: kava, sõnaühendid, tugisõnad.

Järeltöö õpilaste jutustusega: jutu täiendamine lugemiku tekstile toetudes, jutu täpsustamine, ühendamine, keelendite korrigeerimine.

Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi.

Jutustamise õppimine tegelase rollis (lähtutakse tegelase eesmärkidest, mõtetest ja tunnetest).

Looduskirjelduste koostamine plaani järgi: tekstilähedane kirjeldamine, oma sõnadega kirjeldamine.

Teksti laiendamine: puuduva teabe tuletamine (järeldamine, oletamine).

Kirjaliku teksti koostamine

Tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse koostamine ühiselt loodud kava ja esitatud keelevahendite abil (tugisõnad, -sõnaühendid). Kirjandi kirjutamine pildi ja tugisõnade toel; pildi ja kava põhjal. Järeltöö: parandamine ja/või täiendamine.

Looduskirjelduse koostamine plaani järgi.

4. Keeleteadmised ja –oskused

Häälikurühmade tundmine, tähestiku kasutamine. Tähekasutusreeglite kasutamine: lihthäälikute ja häälikuühendite reeglipärane kirjutamine.

Õpitud ortograafiareeglite kasutamine (tähelepanu juhtimisel): nõrk sulghäälik s-i kõrval, liitsõnade õigekiri, h ja j-i kasutamine, liidete õigekiri (nt käija).

Lausete koostamine õpitud liitlausemallide ulatuses.

Sõnade tuletamine õpitud liidetega, liitsõnade moodustamine õpitud mallide ulatuses.

Kirjavahemärkide kasutamine.

Tarbekiri

Tarbekirjade koostamine: õnnitluskaart, kiri sõbrale, kiri omastele. Vormistamine paberil ja arvutis.

Oodatavad õpitulemused 7. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) mõistab suhtlemisel seisukohtade võimalikku erinevust, selgitab oma seisukohti, hangib vajaduse korral täiendavat teavet teistelt inimestelt;
- 2) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelaste käitumisele ja põhjendab seda viidetega tekstile, oma kogemusele või kehtivatele moraalinormidele;
- 3) iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, rühmitab neid teadaolevate tunnuste alusel;
- 4) selgitab talle mõistetavate sündmuste ajalisi ning põhjuslikke seoseid;
- 5) loeb jõukohast tundmatut teksti kõne tempos, õpitud teksti elementaarse ilmekusega;
- 6) hangib tekstist teavet õpetaja juhendamisel;
- 7) rakendab õpetaja juhendamisel temaatilise lugemise oskust, täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 8) taastab analüüsitud teksti sisu vastavalt püstitatud ülesandele (valikuliselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult), vajaduse korral kasutab teksti analüüsimisel ühiselt koostatud abivahendeid;
- 9) koostab pärast ühist ettevalmistust lühikese kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi kavale, tugisõnadele või sõnaühenditele toetudes;
- 10) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- 11) mõistab ja kasutab suunamisel kõnes eri suhteid (aeg, põhjus, koht, tagajärg, eesmärk jms) väljendavaid kaheosalisi liitlauseid;
- 12) tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu;
- 13) kasutab kõnes sõnade käände- ja pöördeforme, analüüsib sõnavormide koostist;
- 14) tunneb ja rakendab kirjutamisel tähekasutus- ja ortograafiareegleid, vajaduse korral abimaterjalidele toetudes või õpetaja suunamisel.

8. klass - LÕK eesti keel

Maht - 210 ainetundi

Eesti keel / lugemine ja kõnearendus 105 ainetundi

Eesti keel/ keeleõpetus 105 ainetundi

8. klassi õppesisu õppetöö läbiviimiseks

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Suulise ja kirjaliku teabe hankimise võimaluste teadvustamine, teabe hankimine suhtluspartnerilt.

Teabe suulise ja kirjaliku edastamise harjutamine sõltuvalt suhtluseesmärgist, strateegia valimine.

Erinevate ja vastandlike arvamuste eristamine, oma seisukohtade kaitsmine kokkuleppe otsimisel, mõnest oma seisukohast loobumise harjutamine kujuteldavas situatsioonis.

Dialog. Suhtlemissituatsiooni komponentide teadvustamine: suhtluspositsioonid (situatiivsed ja sotsiaalsed rollid, hoiakud ja koostöövalmidus), motiividest tulenevad eesmärgid ja strateegiad, ütluse sisuline ja keeleline sobivus (ütluste valimine).

Teabe seostamine ja sõnastamine eri suhteid väljendavate liitlausete abil.

Õpitud oskuste kasutamine kaaslaste ütlusi analüüsides.

Eri põlvkondade suhtlemiseärasuste teadvustamine: lapsed-vanemad-vanavanemad, noorukid-täiskasvanud.

Ebaviisakatele repliikidele reageerimine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine, individuaalne ja rühmakäitumine.

2. Tunnetustegevuse arendamine

Tähelepanu keskendamine kestva samalaadse tegevuse jooksul: teabe otsimine, tekstide koostamine, ühisvestlus-väitlus, tekstide kuulamine jm.

Taju arendamine: objekti osade ja tegevusstseenide analüüsimine, tajutud teabe sõnastamine.

Mõtlemise ja mälu arendamine: üldistamis- ja konkretiseerimisstrateegiatega rakendamine, erilaadsete seoste loomine.

Põhjus-tagajärg-seoste ahela ning sündmust kirjeldava mitme põhjuse teadvustamine.

Enesekontrolliharjumuste kujundamine, planeerimise osatähtsuse teadvustamine.
Teabekirjanduse, Interneti ja meedia kasutamine õpetaja suunamisel.

Õppesisu õppetöö läbiviimiseks

1. Praktiline grammatika

Lause ja sõnavara

Lause tekstis. Lihtlause, koondlause, liitlause. Liht-, koond- ja liitlause eristamine.
Lause moodustamine, muutmine, laiendamine, ühendamine.

Lihtlause

Äratundmine, peamised formaalsed tunnused. Korduvad lauseliikmed ja osalaused või nende puudumine.

Põhisõna ja laiendite seosed lauses, seosed osalausete vahel. Süntaksiküsimuste esitamine.
Alus, öeldis ja nende laiendid lauses.

Väit-, küsi- ja käsk-, soov- ja hüüdlause, nende vastastikune transformeerimine. Sõnade järjekord lauses.

Aluseta või öeldiseta laused tekstis, sh repliigid dialoogis.

Suulise kõne lausungite muutmine normatiivseteks. Suuliselt esitatud teksti sõnastamine kirjalikult.

Suuline ja kirjalik dialoog. Küsimuste esitamine dialoogi repliikide sisu kohta.

Otsekõne muutmine kaudseks.

Koondlause

Koondlauset moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid.

Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid).

Koondlause korduvate lauseliikmete laiendid: seoste leidmine kahel tasandil (põhisõna laiend, laiendi laiend).

Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest *ja, ning, ehk, ega, või, kui ka*.

Koondlausete moodustamine. Kirjavahemärgid koondlauses.

Liitlause

Osalaused. Alus ja öeldis osalausetes. Liitlausetes väljendatavad suhted: tegevuste seostamine ja vastandamine; koht, aeg (üheaegsus ja järgnevus), põhjus, eesmärk, objekti tunnus, tegevuse tunnus (sihitisosalause) ja tingimus, võrdlus.

Liitlausetes käsitlemine suhete ja suhet väljendavate lausemallide kaupa.

Suhteid väljendavad osalaused: vastandavad, eraldavad ja selgitavad, aja-, põhjus-, eesmärgi- ja kohasuhteid väljendavad osalaused.

Pealause sihilist tegusõna täpsustavad sihitiskõrvallaused.

Pealause nimisõna täpsustavad täiendkõrvallaused.

Liitlause tähenduse ja struktuuri analüüs. Osalausetega väljendatud mõtete teadvustamine ja seoste selgitamine.

Lausestruktuuri skemaatiline kujutamine. Küsimuste (küsilause, süntaksiküsimus) esitamine osalausetes kohta.

Sidendite tähenduse mõistmine.

Lausetes koostamine osalausetest skeemide abil ja iseseisvalt; osalausetes ja sidendites sobitamine, lausetes lõpetamine ja moodustamine sidendist lähtuvalt, sõnade valimine lausesse.

Lausetes kasutamine dialoogis ja tekstis.

Liitlaused tekstis: eristamine väljendatud tähenduslike seoste alusel. Kaheosalise liitlause äratundmine, tähenduse mõistmine, koostamine ja kasutamine: liitlausena esitatud korralduste täitmine ja küsimustele vastamine, kaheosalise liitlause äratundmine suulises ja kirjalikus tekstis, lausestruktuuri teadvustamine (osalaused ja nende paigutus, sidendid, sõnajärg) ja küsimuste esitamine osalause kohta.

Sõnade ja sõnaühendite tähenduse seletamine liitlausega (sobitamine, suunavad küsimused).

Lühivastuse asendamine dialoogis liitlausega ja vastupidi.

Lausetes koostamine suunatult (analoogia, küsimused/korraldused, skeemid), lausetes moodustamine liitlauseid ühendades ja sisestades, moodustatud lausetes kasutamine kontekstis.

Ühe ja sama seose väljendamine erinevates lausemallidega: erinevad sidendid, osalausetes erinev paigutus.

Teabe sarnasuse/erinevuse mõistmine, lausetes suunatud transformeerimine.

Liht-, koond- ja liitlausetes eristamine, terminite kasutamine.

Eri lauseehitusega samasisuliste tekstide võrdlemine (sama teabe esitusviiside teadvustamine).

Koond-ja liitlausete moodustamine lihtlausetest ja vastupidi (analoogia põhjal).

Koond-ja liitlausete koostamine, transformeerimine ja rakendamine.

Sõnaliigid

Teadmiste süvendamine sõnaliikidest (nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna): morfoloogilised tunnused, küsimused, funktsioon lauses, semantilised rühmad ja nende üldistatud tähendus; terminite tundmine.

Sõnaliikide eristamine.

Samatüveliste sõnade tuletamine (kiirustama, kiirus, kiire, kiiresti), tähenduslik eristamine, kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Nimisõna

Nimi ja nimetus, liigi ja alaliigi nimetus. Nimede ja nimetuste õigekiri, suur ja väike algustäht. Tuletised ja liitsõnad.

Nimisõna morfoloogilised tunnused ja süntaktiline funktsioon (alus; põhisõna, laiend).

Nimisõna sõnaühendis, laiendi leksikaalne ja vormiline sõltumine põhisõnast. Morfoloogia-ja süntaksiküsimus.

Aluse seos öeldisega.

Nimisõna käänamine.

Tutvumine käänamistabeliga: käändevormide moodustamine tabeli järgi, vormide äratundmine, vormide sobitamine käände nimetuse ja küsimusega (tabeli abil).

Sama käändevormi erinevad tähendused. Rakendamine kontekstis.

Mitmuse tunnuse valimine ja õigekiri.

Nimisõnade liitmine ja tuletamine: liitnimisõnade ja tuletatud sõnade semantilised rühmad, sõnaühendi muutmine liitsõnaks, tähenduse muutumine.

Õpitavad liited: *-ur, -ar, -nna*. Tuletatud sõnadest käändvormide moodustamine, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses. Varem õpitud liidetega tuletiste kasutamine kõnes.

Omadussõna

Esemete, olendite, nähtuste tunnused ja omadused ning nende väljendamine omadussõnade abil.

Omadussõna süntaktiline funktsioon (*täiend – punane pall, öeldistäide – pall on punane*).

Mitu omadussõna põhisõna laienditena. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed.

Omadussõna tuletamine: tuletusliited: *-ne, -lik, -line, -tu, -kas, -eba, mitte-..*

Tuletatud sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel, muutmine ning kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Omadussõnade kasutamine objekti osade kirjeldamisel, tegevusstseenide konkretiseerimisel.

Määrsõna

Määrsõna tunnused, tähendusrühmad.

Määrsõna sõnaühendis (tegevuse tunnus) ja lauses. Määrsõnade tuletamine: tuletusliited *-ti/di; -sti, -lt.*

Samatüveliste omadus- ja määrsõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses (tegevuse või objekti iseloomustamine).

Tegusõna

Semantilised (tegevuse/seisundi väljendamine) ja formaalsed tunnused.

Tegusõna lauses, tegusõna laiendid.

Samasse tähendusrühma kuuluvad tegusõnad, nende valimine väljendatava teabe konkretiseerimiseks ja sõnakorduste ärahoidmiseks.

Samatüvelised tegusõnad. Laiendite leksikaalne ja vormiline valimine sõltuvalt tegusõna tähendusest (riietab poega esinemiseks, riietub esinemiseks).

Tegusõnade mitmetähenduslikkus, laiendite valimine ja kasutamine sõltuvalt kaastekstist. Tegusõna grammatilised kategooriad: pöörded, arv, aeg, kõne, tegumood, kõneviis.

Ühendteigusõna, selle kasutamine lauses.

Ülevaade kesksõnadest, nende moodustamine ja rakendamine sõnaühendis ja lauses.

Arvsõna

Põhi- ja järgarvsõnad, nende muutevormid. Järgarvsõnade tuletamine.

Rooma numbrid I–XXX.

Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõnade õigekiri.

Liitsõna

Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine.

Liitsõnade moodustamine: tuletised liitsõna komponendina. Liitsõnade õigekiri.

Võõrsõna

Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.

2. Kirjutamine

Häälikuõpetus ja õigekiri

Veaohtlikud häälikud sõnas. Veaohtlike häälikute õigekiri.

Harjutused õigekirjavilumuste kujundamiseks (aktiveeritav sõnavara, sh võõrsõnad), individuaalsed ülesanded lünkade kõrvaldamiseks.

k, p, t ja g, b, d helitute häälikute kõrval.

Järgsilpide sulghäälikute, liitsõnade ja liidete õigekirja harjutamine.

Liidetega *-ki* ja *-gi* sõnade tähendus ja õigekiri.

Võõrhäälikud, nende hääldamine, võõrtähed. Võõrsõnade hääldus ja õigekiri. Võõrapäraste kohanimede õigekiri, kontrollimine interneti abil.

Oma õigekirjaoskuse ja enesekontrolli harjumuste kujundamine.

Oskuste rakendamine valikuliselt, vajaduse märkamine enne ülesande sooritamist. Oma õigekirjaoskuse teadvustamine.

Tarbekiri

Vabas vormis tarbekirja koostamine (kiri, teade, kutse, seletuskiri, avaldus, volitus, CV); blankettide täitmine (teenuste arveldused, ajakirjanduse tellimine).

Kirjalike tööde kogumaht ühes õppetunnis on 65–75 sõna.

3. Lugemine ja orienteerumine tekstis

Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti ladus häälega lugemine kõne tempos, individuaalsed ülesanded lugemistehnika lünkade kõrvaldamiseks. Sihipärane endamisi lugemine (kuni 2/3 materjalist).

Mõne Eesti kirjaniku ja tema teose teadmine.

Sõnavaratöö

Tundmatute sõnade leidmine esmasel või korduval lugemisel, nende tähenduse selgitamine.

Tähenduste täpsustamist vajavate sõnade leidmine iseseisval lugemisel.

Autorite sõnavara võrdlemine samateemalistes tekstides.

Võrdluste ja metafooride leidmine, selgitamine ja kasutamine suunamisel.

Inimest iseloomustavate sõnade tähendusetäpsustamine ja aktiveerimine.

Teksti analüüs

Teksti mõistmisstrateegiate teadvustamine: küsimuse/korralduse eesmärgi (lause tähendus, lausete seostamine, puuduva teabe tuletamine, väljendusvahendid, kokkuvõtte) mõistmine.

Küsimusele vastamiseks/korralduse täitmiseks sobiva toimingute teadvustamine (valiklugemine, temaatiline lugemine, meenutamine).

Õpetaja koostatud küsimuste/korralduste rühmitamine mõistmisstrateegiatest lähtuvalt, sobimatute ja sobivate küsimuste eristamine. Küsimuste/ülesannete suunatud sõnastamine strateegiate kaupa ja neile vastamine.

Tekstis esitatud ütluste psühholoogilise struktuuri (hoiakud/motiivid, eesmärk, strateegia) teadvustamine õpetaja suunamisel (miks? milleks? kuidas?).

Vastusrepliigi seostamine eelnevaga (nõustumine, kummutamine, täiendava teabe taotlemine jne).

Suhtlemist kirjeldavate sõnade tähenduse mõistmine ütluse suunatud analüüsi kaudu.

Arutelud kasutatud repliikide sobivuse ja tulemuslikkuse üle.

Küsimuste esitamine kaaslastele. Kaaslaste küsimuste ja vastuste sobivuse hindamine, abistav täiendamine. Nõustumine enam kui ühe tuletatud seletusega.

Teabe märgistamine tekstis

Tegelaste ja tegelasrühmade käitumise võrdlemine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine (individuaalne ja rühmakäitumine) ühe või mitme samateemalise teksti põhjal, antud hinnangu põhjendamine.

Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine.

Kirjeldatud ajaloolise tausta võrdlemine tänapäevaga (tingimused, arenguetapid kirjeldatud sündmustest tänapäevani).

Kirjeldatud tegevuste seostamine looduskirjeldustega.

Looduskirjelduste analüüs. Objekti või nähtuse oluliste, iseloomulike ja individuaalsete tunnuste/omaduste eristamine. Objekti või sündmuse/stseeni valikuline konkretiseerimine ja üldistamine.

Teksti peamõtte sõnastamine

Peamõtet väljendava või peamõttele/alltekstile viitava lõigu (lause) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine, võrdlemine autoritekstiga, sõnastuse põhjendamine tekstile viidates.

Peamõtte seostamine õpilaste käitumise ja kogemustega.

Teksti kavastamine

Liht-, liit- ja jooniskava koostamine ning kasutamine.

Teksti taastamine

Kasutatavad jutustamise liigid: temaatiline jutustamine (sh tekstilähedane temaatiline jutustamine), kokkuvõtlik jutustamine, tegelaste ja tegelasrühmade iseloomustamine, jutustamine tegelase või tegelasrühma nimel, teksti laiendamine.

Looduskirjelduste sõnastamine igapäevasõnavara kasutades. Abivahendid: kava, tugisõnad ja sõnaühendid (valikuliselt), originaaltekst.

Enda või kaaslase jutustatud teksti sõnastamine kirjalikult.

Teksti koostamise (tekstilooma) osaoskuste teadvustamine, ühisarutelu etapiti (etapid on õpilasele esitatud): eesmärk (milleks? kellele? mida?), teemakohase teabe otsimine ja valimine, teabe järjestamine, teabesõnastamine, sisuline ja keeleline järeltöö.

Erineva sisuga tekstide võrdlemine ja koostamine sama teabe (kogemuse) põhjal.

Kirjaliku teksti koostamine (tekstilooma etappide kaupa)

Tekstilähedane ja kokkuvõtliku ümberjutustus koos hinnanguga sündmustele, tegelastele jne.

Kirjeldus loodusloolise või geograafilise materjali põhjal.

Märkmete tegemine ja nende kasutamine jutustamisel.

Lühikirjandi kirjutamine töö, õppekäigu vm teemal. Tööprotsessi või selle osa kirjeldamine.

Kirjaliku teksti konspekterimine

Teabe otsimine ja märgistamine: sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete joonimine või tähistamine markeriga.

Lausete lühendamine. Lühendite, sümbolite, markerite kasutamine teksti lugemise käigus.

Märkmete tegemine teabeteksti põhjal, märkmete kasutamine teabe taastamisel, küsimustele vastamisel, ülesannete sooritamisel.

4. Keeleteadmised ja -oskused

Tähestiku rakendamine sõnaraamatute kasutamisel.

Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel.

Sõnaliikide ja nende üldistatud tähenduse tundmine ja vastavate terminite teadmine.

Käänamistabeli tundmine: käändenimetus, küsimus, sõnavormi äratundmine ja moodustamine. Muutevormide ja grammatiliste tähenduste mõistmine.

Liht-, koond- ja liitlausete praktiline eristamine. Lausete moodustamine ja transformeerimine.

Liitlausetega väljendatud seoste mõistmine, lausete praktiline kasutamine.

Oodatavad õpitulemused 8. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras, iseloomustab plaani järgi tegelasi ja tegelaskirju ning nende käitumist;
- 2) märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;
- 3) analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi;
- 4) kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid;
- 5) tutvustab kaaslastele ühte loetud raamatut;
- 6) loeb ja analüüsib jõukohast teksti ning täidab ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses;
- 7) esitab küsimusi teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt;
- 8) märgistab suunamisel olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis, teeb märkmeid tekstide põhjal;
- 9) taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil: tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; vajaduse korral rakendab tuttavaid abivahendeid;
- 10) kirjeldab abiga tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal;
- 11) koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi;
- 12) koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise järgi;
- 13) tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käänevorme, vajaduse korral toetub näidisele;
- 14) tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi;
- 15) kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis;
- 16) kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes, oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.

9. klass - LÕK eesti keel

Maht - 210 ainetundi

Eesti keel / lugemine ja kõnearendus 105 ainetundi

Eesti keel/ keeleõpetus 105 ainetundi

9. klassi õppesisu õppetöö läbiviimiseks

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Suhtluspartnerilt teabe hankimine. Saadud teabe suuline ja kirjalik edastamine hargnenult ja kokkuvõtlikult, täiendav suuline selgitamine. Tegevuse ühine planeerimine ja korrigeerimine protsessi käigus, korralduste-soovituste esitamine ja nende täitmine.

Teiste arvamuse kuulamine vaidluses, oma seisukohtade selgitamine.

Tegude ja eksimuste ning puudulike teadmiste ja oskuste tunnistamine.

Oma ja kaaslaste verbaalsete ütluste järgnev analüüs (miks? milleks? kuidas? tulemus?), arutelu oma seisukohalt otstarbekamate suhtlemisvõimaluste leidmiseks (Mida, miks, kuidas ütlesin? Kuidas oleks olnud otstarbekam?).

Tunnete ja emotsioonide mõju teadvustamine konfliktsituatsioonis: partneri emotsioonidest põhjustatud ebasobiva vastuse märkamine (kõrgendatud toon, ebaviisakad väljendid, kiire kõnetempo jne), teadmised kaaslase suhtlemise/käitumise mõjutamise võimalustest (rahulik vestlus, täiendava teabe küsimine, huumor jne), oma käitumise tulemuste ettekujutamine.

Hoidumine ebasoovitavast käitumisest, nende võimaluste teadvustamine.

Suhtlemine perekonnas (põlvkonnad, abikaasad) ja töökollektiivis (tööandja ja -võtja; käitumine tööturul) ning ametiasutustes. Hinnangute, ühiste ja erinevate ning vastandlike seisukohtade teadvustamine: koostegevus ja vastuolud perekonnas, kambas-rühmas, koolis, tööl ja ühiskonnas.

Reeglipärane käitumine ja ootamatud lahendused konfliktsituatsioonides.

Neidude ja noorukite vastastikune suhtlemine kollektiivis, suhtlemine kiindumuse korral.

Nähtud ebatavalise sündmuse kirjeldamine (nt autoavarii).

2. Tunnetustegevuse arendamine

Tähelepanu keskendamine kestvale aine esitamisele ja selgitusele, märkmete tegemine.

Teabe otsimine ja konspekterimine. Tajutava teabe (sh tekstides esitatud teabe) konkretiseerimine ja üldistamine vastavalt püstitatud eesmärgile, ülesande/tegevuse

eesmärkide valimine. Tuletatava teabe valdkondade teadvustamine. Tunnuste ja omaduste rühmitamine: olulised, iseloomulikud, individuaalsed.

Põhjuse-tagajärg seoste leidmine aeg-ruumi kirjeldustest. Põhjuse-tagajärg seoste ahela ning mitme samaaegselt mõjuva põhjuse teadvustamine.

Tegevuse planeerimine, tegevuse sooritamise algoritmi järgi ja variatiivselt, enesekontroll.

Õppesisu õppetöö läbiviimiseks

1. Praktiline grammatika

Sõnaühend ja lause

Tähenduslik erinevus, sõnaühendite leidmine lausest, sõnaühendi kasutamine lauses.

Lause tekstis, teabe jaotumine kahe või enama lause vahel.

Lihtlause

Sõnaühend ja lause, nende tähenduslik erinevus. Sõnaühendite leidmine lausest, sõnaühendi kasutamine lauses.

Tekstiväline lause, lause sõnajärg.

Laiendatud ja laiendamata lause.

Lause tähenduse sõltumine tegusõna ajast, tegumoest, kõneviisist.

Lause tekstis: sõnajärg, lauseid siduvad sõnad, samaviitelised sõnad, tegusõna ajavormid.

Väit-, küsi- ja käsklause: intonatsioon, lõpumärgid, transformeerimine.

Liitlause

Liht-, koond- ja liitlause (põim- ja rindlause): semantiline ja struktuuriline erinevus, sidendite tähendus ja funktsioonid.

Samasisuliste, kuid erineva struktuuriga lausete leidmine.

Sama suhet väljendavate, kuid erineva sisuga lausete leidmine, lausete rühmitamine suhete järgi.

Lause moodustamine tegusõna fraasist sõltuvalt. Sama teabe variatiivne sõnastamine, sidendite varieeritud kasutamine.

Lausete transformeerimine.

Lauseehituse muutmine: kirjalikus sidusas tekstis keerulisemaks, suulises tekstis lihtsamaks.

Rakendamine: liitlause tugilausena, eelnevalt moodustatud lausete kasutamine kontekstis, dialoogi repliikide valimine ja moodustamine kujuteldavas situatsioonis, tekstis esitatud teabeüksuste tõepärasuse argumenteerimine.

Järeltöö tekstidega.

Hõlmava struktuuriga liitlause te tähenduse mõistmine (sõnadevahelised seosed).

Mitmeosaliste liitlause te mõistmine kirjalikus tekstis.

Sõnaliigid

Omandatud teadmiste kinnistamine sõnaliikidest.

Õpitud sõnaliikide kohta käivate teadmiste ja oskuste süvendamine (äratundmine, küsimuste esitamine), sõnade semantilised rühmad, kasutamine lauses.

Erinevatesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade tuletamine samast tuletusalusest.

Tuletatud sõnade rühmitamine kas sõna tüvest, liitest või sõnaliigist lähtuvalt. Sõnarühmade rakendamine sõnaühendites ja lausetes.

Käänamistabel, selle kasutamine. Muutevormide moodustamise harjutamine ning moodustatud vormide rakendamine.

Nimisõna tuletamine: õpitud liidete aktiveerimine, tuletatud sõnade tähendus ja kasutamine. Õpitavad liited: *-kas*, *-ik*, *-us*. Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.

Omadussõna

Muutevormide moodustamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed.

Omadussõna tuletamine: liited *-tu*, *-jas*, *-kas*. Tuletatud sõnade tähendus, kasutamine. Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.

Määrsõna

Määrsõnade semantilised rühmad (koha, aja-, viisimäärsõnad).

Määrsõnade tuletamine: õpitud liidete aktiveerimine, õpitavad liited: *-kesi*, *-lt*, *-sti*, *-ti*.

Lause laiendamine määrsõnaga.

Tegusõna

Tegusõna vormid: isik, arv, aeg, kõne, kõneviis, tegumood. Vormide tähendus.

Pööramise harjutamine ning moodustatud vormide rakendamine.

Tegusõna lauses öeldisena, tegusõna laiendid (öeldisrühm).

Lause tähenduse sõltumine tegusõna vormist.

Ühendteigusõna.

Kesksõnade ja tegusõna käändeliste vormide mõistmine sõnaühendis ja lauses.

Tegusõna tuletamine.

Õpitud liidete aktiveerimine.

Õpitavad liited: -ta (õppima–õpetama), -u (riietama–riietuma), -ata (seisma–seisatama), -ne (vähenema). Tuletatud tegusõnade tähendus ja kasutamine lauses.

Tegusõna tunnuste ja lõppude õigekiri.

Asesõna

Isikulised, näitavad, siduvad, umbisikulised asesõnad, nende tähendus ja kasutamine. Asesõnade käänamine analoogia alusel ja tabeli järgi, muutevormide kasutamine tekstis (samaviitelised sõnad).

Arvsõna

Põhi- ja järgarvsõnad, murdarvsõnad. Järgarvsõnade märkimine araabia ja Rooma numbriga (I–XXX).

Järg- ja murdarvsõnade mõistmine, kasutamine ja tuletamine: liide –ndik.

Arvsõna käändevormide moodustamine tabeli, analoogia ja põhisõna vormi alusel.

Arvsõnade lugemine (numbrid tekstis), kasutamine suulises kõnes.

Liitsõna

Sõnade liitumismudelid (tüvevariandid): nimetavaline, omastavaline liitumine. Paarissõnad (õedvennad).

Lühenenud tüvega liitumine, tüvede äratundmine.

Liitsõnade semantilised rühmad täiendsõnast sõltuvalt (liiki, otstarvet, sugulust vm väljendav täiendsõna).

Liitsõnade koostis, õigekiri. Sõnaühendi ja liitsõna tähenduslik erinevus ja õigekiri.

Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine, liitsõna moodustamine.

Võõrsõnad

Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.

2. Kirjutamine **Õigekiri**

Individuaalsed ülesanded õigekirjaoskuse süvendamiseks.
Enda koostatud teksti õigekiri.

Ortograafiareeglite kasutamisoskuse süvendamine: g, b, d helitute häälikute kõrval;

Keerulisemate tähekasutusreeglite kasutamise harjutamine vastavalt vajadusele (sulghäälikud järgsilpides, kaashäälikuühend), enesekontroll.

Võõrsõnade õigekiri.

Suur algustäht nimedes (olendid, geograafilised objektid, asutused/organisatsioonid, riigid, ajalehed/ajakirjad).

Kodukoha asutuste ja ettevõtete nimed.

Liitsõnade ja tuletatud sõnade õigekiri.

Tarbekiri

Vabas vormis tarbekirja kirjutamine, blankettide täitmine: harjutatakse õpitud tarbekirja liike (soovitav on koostada näidiste vihik). Kuulutus. Kaastundeavaldus. Elulookirjeldus: teksti vormis ja CV. Vormistamine paberil.

Kirjalike tööde kogumaht ühes õppetunnis on 75–85 sõna.

3. Lugemine ja orienteerumine tekstis

Mõne Eesti klassiku ja kaasaegse kirjaniku teadmine ning nende teoste tundmine.

Põhiliste ilukirjandusliikide praktiline äratundmine ning terminite mõistmine. Mõne üle-eestilise ja kohaliku ajalehe ning ajakirja teadmine.

Oskus kasutada tuttavaid teabeteoseid.

Uue teksti lugemine

Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti ladus häälega lugemine kõne tempos kuulamiseks piisava selguse ja elementaarse ilmekusega (toon, lauselõpu intonatsioon, loogiline rõhk).

Individuaalsed ülesanded lugemistehnika parandamiseks.

Sihipärane endamisi lugemine.

Lugemise harjutamine

Ladususe ja ilmekuse harjutamine.

Sõnavaratöö

Sõnatähenduse täpsustamine kaastekstis: tundmatute sõnade leidmine, individuaalne selgitamine või tähenduse otsimine.

Autori sõnade võrdlemine tavasõnadega, enamlevinud võrdluste ja metafooride aktiveerimine.

Teksti analüüs

Mõtteseoste ja probleemsituatsioonide kirjelduste leidmine tekstist, osalemine arutelus.

Suuliste ja kirjalike küsimuste/korralduste sõnastamine mõistmisstrateegiate kaupa nii teiste kui enda jaoks.

Enda poolt koostatud küsimuste/korralduste põhjendamine valik-ja temaatilist lugemist kasutades.

Tekstist viidete leidmine teabe tuletamist eeldavatele ülesannetele vastates.

Arutelu oma ja teiste koostatud küsimuste/ülesannete põhjal.

Tekstis esitatud ütluste analüüsimine (eesmärk, strateegia, interpretatsioon) pärast tekstilõigu sisulist analüüsi (õpetaja esitatud viitesõnu kasutades).

Tundmatu teabe märkamine ja leidmine, lisateabe otsimine.

Kirjeldatud sündmuste ajaline kõrvutamise, ühe või mitmepõhjuse ja tagajärje teadvustamine. Viidete leidmine tekstist: põhjus-tagajärg seoste ahel, mitu samaaegselt mõjuvat põhjust.

Tegelaste ning tegelasrühmade tegude ja käitumise seletamine.

Hinnangu andmine (tingimused, eesmärgid, tulemused).

Teksti peamõtte sõnastamine

Peamõtte kokkuvõttev sõnastamine ja autori kavatsuste (allteksti) teadvustamine, seostamine ühiskondlik-ajaloolise taustaga. Sisu kokkuvõtte ja allteksti erisuse teadvustamine.

Teksti kavastamine

Õpitud kavastamisviiside rakendamine (õpilase valikul), arutelu valiku (sõnastus, sisu) otstarbekuse üle.

Teksti taastamine

Eri jutustamisviiside kasutamine teksti taastamisel: kokkuvõtlik jutustamine, teksti laiendamine, tegelaste ja tegelasrühmade iseloomustamine, kirjelduste koostamine jne. Erinevate jutustamisviiside (sh õpilase valitu) kasutamine ühe ja sama tekstiga töötamisel.

Kirjaliku teksti koostamine (tekstiloome etappide kaupa)

Ümberjutustus (tekstilähedane, kokkuvõtlik, laiendatud).

Kirjand kogemuse põhjal, sh tööprotsessi kirjeldus.

Teksti koostamine etapiti: kavatsuse sõnastamine, materjali valimine, tugisõnade(märksõnade) ja -lausete märkimine, materjali järjestamine (märksõnade rühmitamine või plaani koostamine), sõnastamine, sisuline järeltöö, sõnastuse korrigeerimine.

Konspekterimine

Kirjaliku teksti konspekterimine

Harjutused kirjalikul teabetekstil põhineva konspekti koostamiseks: oluliste mõtete ja faktide leidmine tekstist, teksti lühendamine; lausete lühendamine ja transformeerimine; lühendite kasutamine.

Erisuguse hargnevusega lõigud konspektis sõltuvalt materjali uudsusest või olulisusest. Sama teabe erisugune konspekterimine sõltuvalt eesmärgist.

Konspekti täiendamine.

Suuliselt esitatud teabe konspekterimine

Harjutused suulise kõne konspekterimiseks: sõnade ja sõnaühendite kirjutamine kuulmise järgi.

Temaatiline valiketteütlus: sõnad, sõnaühendid, lihtlaused.

Lausete lühendamine.

Liitlausete asendamine lihtlausetega.

Vaba etteütlus lausete kaupa: lausete lühendamine, lühendite kasutamine. Konspekterimine lühikeste lõikude kaupa: kirjutamine pärast arutelu, iseseisvalt.

Teksti ja konspekti kõrvutamine: teabehulk, teabe olulisus, sõnastus.

Teksti taastamine oma konspekti, kaaslaste konspekti järgi.

4. Keeleteadmised ja -oskused

Tähekasutusreeglite ja õpitud ortograafiareeglite tundmine ja kasutamine.

Õigekirja protsessi kommenteerimine. Õigekirjavigade leidmine ja parandamine.

Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste (vorm ja tähendus) teadmine.

Sõnade käänamine ja pööramine tabeli järgi.

Õpitud sõnamoodustusmallide teadmine; tuletiste ja moodustatud sõnade kasutamine sõnaühendis ning lauses.

Samasisuliste, kuid erineva struktuuriga lausete äratundmine, oskus lauseid transformeerida.

Oodatavad õpitulemused 9. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalnorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid teabe hankimiseks, suudab elementaarselt konspekteerida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.